

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr

V Ljubljani 17. novembra 1886.

Obseg: Ne potratiti, kar se v denar spraviti daje. — Razglasilo. — Poročilo o razširjevanji trtne uši na Kranjskem. — Trgovinska in obrtna zbornica. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Ne potratiti, kar se v denar spraviti daje. *)

Pogosto ljudje tožijo, kako jim zmiraj denarjev pomanjkuje. Vkljub temu pa pri nas delajo potrato z rečmi, katerih nam podaja naše gospodarstvo.

Zdrava pamet ukazuje našemu pogorskemu kmetu: pečaj se s živinorejstvom, skrbi za krmo, sej krmin-ske rastline, pazi na travo, popravlja travnike in paš-nike; pusti drugim žito sejati, kajti ne izplača se več, ker tuji pridelki ceno gubijo; če imaš gozde, oskrbuj jih dobro; živinorejstvo in gozdarstvo tebi pred vsem kaže.

Tako vелеva zdrava pamet. Čeravno pa ljudje to priznavajo, da je prav, vendar ne storijo, vsaj večina gospodarjev ne mara za take pametne nauke. Nečejo ravnati se po zahtevah časovih, ki so popolnem druge postale, nego so bile nekđaj. Zatorej pa tudi potra-tijo proizvode, ki drugod dajejo mnogo dobička in sto-rijo glavni del dohodkov.

Največji vzrok temu je, ker se ljudje prejedno-stranski držijo starih navad, starega kopita. Nekđaj je to veljalo, sedaj ne kaže več, ko so drugi časi na-stopili in se vozi po železnicah, rabijo parne mašine.

Lepo sicer je, da naše ljudstvo še zmiraj spoštuje nekđanje navade ter se sklicava v svojem dejanji in nehanji na to, kako sta oča in mati ravnala. Toda pomniti je treba, da so oča, mati, ded in babica živeli v zelo drugačnih razmerah, kakor mi živimo. Ko bi oni med nami bili, bi gotovo drugače ravnali, kakor nekđaj.

Začeli bi se ravnati po novih razmerah. Če torej hočemo prav v njihovem smislu ravnati, tedaj nimamo tega storiti, kar je nekđaj prav bilo, ampak tisto, kar sedaj kaže, da je prav, kajti tako so tudi naši pred-stariši delali v svojem času.

Nekđaj je kmotovalec potreboval malo denarjev. Ni bilo gospodarskih mašin, kakoršnih je treba sedaj

*) Ta članek iz „Gospod. glasnika“ za Štajersko priob-čimo zato, ker ima tudi za naše razmere vrednost, od kar se snuje v Ljubljani mlekarska zadruga.

Vredništvo.

kupovati. Obrtniki stanovali so zvečinoma v mestih, davke so pobotali z desetino in raboto. Hlapcem in deklam je dajal kmetovalec vso hrano, jih oblačil od glave do pet z domačimi pridelki ter ob koncu leta par grošev odštél kot plačilo. V takošnih razmerah, se vé ni potreboval kmet Bog vedi koliko denarja. Lanu, konopelj, volne pridelal je doma in dal po svojih poslih spresti in na enostavnem tkalu v platno pretkati; to pa v zimskem času. Vjet in ubit volk, medved, in, če tega ni bilo, doma izrejeni oven dal mu je kožuh za zimo in kapo. Iz kože jelenove izdeloval je brez us-njarja in rokovičarja sam svoje jirhaste hlače in te-lovnik, ali jih je dobil po zameni pri obrtniku v mestu. Prodal je par volov, nekaj oglja ali na spodnjem Šta-jerskem nekoliko sodov vina in dobil je denar za po-trebo. Takrat ni trebalo kmetu prodati masla, jajca ali kokoši. To je doma povžil s svojimi domačimi. Kar je tako pridelal, to je doma porabilo se. Danda-našnji zvečinoma je še tudi tako, vendar ne več tako neposredno, kakor nekđaj.

Sedanji čas ima premnogo pridelkov, ki v prvi vrsti niso namenjeni domači porabi, ampak za pro-dajo, da denar pride k hiši. Časi so se izpremenili. Kamorkoli se obrne kmetovalec, povsod potrebuje de-narjev. Davke ima plačevati v gotovini, posli hočejo plačani biti v denarjih; prežgana juha, žganci, kisle mleko jim ne dišijo več. Zahtevajo kavo z dragim sladkorjem; na praznik želijo svežega mesa, katero je treba pri mesarji plačati; cmokov in domačega kruha dostikrat ne marajo, treba je po zemlje k peku poslati. Kedar nastopi tema, treba svetilnico s pe-trolejem prižgati, nekđaj so trešice žgali ali domače laneno olje. Vrhačne obleke ali iz domačega platna ženske ne marajo, predpasnik mora pisano barvan biti, in v štacuni kupljen, na glavi pa svilnat robec. Za vsako proščenje treba je več denarjev sedaj, kakor je poprej šlo iz hiše celo leto.

Tako je in še obžalovati tega treba ni! Evo do-kaz! Nekđaj ni bilo železnic, tudi ne toliko lepih in varnih cest, kakor sedaj, ko blago hitro vozijo na-prej in še brez strahú pred tolovaji in tatovi. Zato pa je nekđaj kmalu po nekod nastala lakota, če je po-tegnila slaba letina; za lakoto je prišla kuga in druge bolezni med ljudi in živino. Marsikateri je dal dober travnik, lepo njivo za nekoliko kolačev kruha iz zmlete skorje, da je glad vtolažil in življenje otel.

Skoraj gotovo je, da princ Waldemar ne sprejme prestola in ako se to zgodi, potem pričnejo se bridkosti in zadrege za Bolgarsko iz novega. — Začasno vladarstvo še ostane dalje, ž njim negotova prihodnost in vse to spremljajoče nevarnosti in zadrege. — Med tem iskala bo Ruska vsakojakih povodov, Bolgarsko zasesti, kar je njen očividni namen in druge evropejske vlasti sedaj niso videti voljne, Bolgarski drugače pomagati kakor tihoma z dobrimi sveti, in tako ostane Bolgarska sama — zapuščena.

Poleg Ruske najmočnejše dve državi, Nemška in Francoska, prežita druga na drugo in čakate ugodnega trenutka, kedaj se zopet sprimate. Pri taki razmeri jima ni mar in ne more biti mar, ako Ruska na izhodu hoče dalje segati, kakor bi smela po berlinski pogodbi.

Prizadeti ste pri teh poskušnjah v prvi vrsti Avstrijska in v drugi Angleška.

Kako malo pa ti dve državi mika poskušati se z močno Rusko, kažete najbolj najnovejši merodajni izjavi obeh držav, po katerih naj bo „Evropa“ določila dokončno vrejenje bolgarskega vprašanja. — Pa vse te težave in zapreke Bolgarov bodo minule, tudi njim doidejo boljše dobe in nadejamo se, srečna prihodnost, če jim sedanje „vplivanje“, izrekoma v vojaških krogih, ne zapusti strupa brezznačajnosti in spridenosti, za katerim mora poginiti tudi najboljši in najbolj junaški narod.

Naši dopisi.

Z Buda-Pešta 15. nov. — Budgetni odsek avstrijske delegacije imel bo prvo svoje meritorično zborovanje danes popoldne ob 5. uri. Na dnevnem redu je posvetovanje o redni potrebnosti za vojno. — Budgetni odsek zboroval bo sedaj dan za dnevom, potem pa se pričnejo javne seje delegacij ter bodo, kakor kaže, do 25. t. m. končane.

Odsek ogerske delegacije za vnanje zadeve zboroval je uže minulo soboto popoldne in bo zboroval jutri ob 11. zopet. — V sobotni seji imel je veliko besedo minister vnanjih zadev grof Kalnoky, ki je odseku v obširnem govoru podal precej jasno podobo naše unanje politike in pa sedanjega političnega položaja.

Kot načelo naše politike naglašal je minister, da mora biti previdna, pozorna in vendar prosta nepotrpežljivosti, da se mora pri posamesnih dogodbah razločevati, ali imajo samo minljiv ali trajen pomen.

Kedo bi hotel odgovornost sprejeti, da s samo ostro pretečo besedo na noge in pod orožje spravi 5 milijonov vojakov v evropejskih državah.

Odločno zavrnil je Kalnoky mnenje, kakor da bi početje generala Kaulbars-a imelo za bolgarsko vprašanje kaj trajnega pomena. — On je s svojim početjem samo to dosegel, da Bolgari Rusko bolj sovražijo kot kedaj prej in da se je sočutje Evrope za Bolgare čudovito povzdignilo.

Kalnoky pa prizna, da se morata Ruska in Bolgarska porazumeti.

Početje Kaulbarsovo imenuje Kalnoky v marsikaterem oziru v nasprotju s pogodbo berlinsko.

Avstrija ne sme in ne bo dopustila, da bi katera koli vlast Bolgarsko tudi le deloma zasedla, da bi si pridevala preteklost čez njo. — V obče je potrdil, da meri politika naša na to, kakor je uže po ministerskem predsedniku Tiszi izrekel.

Razmere naše z vnanjimi državami so v resnici prav dobre, to ni fraza, temveč resnica in minister to pokaže na drobno gledé naših razmer z Nemško, Laško, Rusko itd.

Po dolgem govoru stavili so Kalnoky še nadrobna vprašanja delegati: poročevalec Falk, grof Evg. Zichy, grof Albert Aponyi, grof Julij Andrassy, J. Horwath, Czernatony; o odgovoru ministrovem razgovarjati se pa je sklenil odsek — v torek ob 11. uri popoldne.

Časniki ogerski in avstrijski skoraj vseh vrst izrekajo se prav pohvalno o govoru Kalnokyjevem in njegovi vnanji politiki. II.

Iz Ljubljane. — Bratovsko ravnanje štajerskih nemčurjev in Veliko-Nemcev se veselo nadaljuje. Po vsem, kar v javnost prihaja, soditi, je navidezno jedro prepira prav ono, kar loči Schönererja in „nemški klub“ namreč razmere z judi. Schönerer trdi, da je samo on pravi Nemec, ker tudi nasprotnik judov, kakor malik njegov Bismark. Tega gesla poprijel se je tudi celjskih nemškutarjev najbojevitejši kolovodja dr. Edv. Glantschnigg. — Posestnika južno-štajerskih nemčurskih mandatov Foregger in Ausserer pa sta baje samo navidezna nasprotnika judov in judovskega denarja.

Jedro, pravo jedro razpora je po tem soditi, v namenu Glantschnigg-ovem Foreggerja spodriti z državno-zborskega mesta in si sam pomagati do njega.

Zato je uže delj časa napadal svoje ne bolj zmožne, pač pa bolj premožne tekmece, in ko jim je bolj debelo zakrožil, pozvali so ga na dvoboj. — Za Foreggerjem pozivljajo pa še druge na dvoboj, pa videti je, da ga take dijaške igrače ne veselje več, morebiti da si tudi on ne šteje let svojega življenja — brez vsakega sledu na sebi.

Vrh tega imajo nasprotniki Glantschnigg-ovi časništvo v svojih rokah in izrekoma v Celji in Mariboru, edino Schönererjevo glasilo pa menda med nemštvom štajerskega juga nima prijateljev in tako bo tudi v tem slučaju „veliko pesov zajčja smrt“, ako bi bil ta prav — najboljši svojega plemena.

— **O stanji kolere na Kranjskem** se dne 12. t. m. uradno poroča: V prisilni delavnici ljubljanski od dne 3. novembra naprej ni obolel nihče več. Zadnji slučaj smrti bil je dne 6. novembra. Od pričetka bolezni, to je, 25. oktobra, obolelo je 15 prisiljencev, katerih je 9 umrlo, 6 pa se ozdravilo. Prisilna delavnica je tedaj od 6. novembra naprej prosta kolere.

Na Studencu ste 2 osebi (1 prisiljenec in 1 domačin) obolela; umrli so 3 (1 prisiljenec in 2 domačina), med temi 2 izmed prej obolelih, ozdravile so se 4 osebe, tedaj jih ostane še 6 v okrevanju — Od dne 3. oktobra je tukaj 27 oseb zbolelo, izmed teh je 11 (8 prisiljencev in 3 domačini) umrlo, 10 jih je ozdravilo, 6 pa jih je še v oskrbovanju (1 paznik in 5 prisiljencev).

V Veliki Ligojni, na Vrhnikih in v Zažarji, krajne občine vrhniške, je zdravniška preiskava dne 8. novembra pokazala azijsko kolero. Obolelo je od 21. oktobra naprej 13 oseb (11 v Veliki Ligojni, 1 na Vrhnikih in 1 v Zažarji), od teh so umrle 4 osebe (vse v Veliki Ligojni), 4 so se pozdravile (2 v Veliki Ligojni, po 1 na Vrhnikih in v Zažarji in 5 (vse v Veliki Ligojni) ostalo jih je v ozdravljanju.

V Loškem Potoku ni od 19. oktobra naprej nihče več za kolero umrl, tedaj je občina od tega časa naprej brez kuge. Ravno tako v Gribljah, okrajnega glavarstva črnomeljskega od dne 20. oktobra naprej ni nihče več obolel.

— **O oporoki umrlega g. Josipa Rozmana**, po domače Hrušovca, se čuje, da je svoje pomenljivo imetje volil večinoma dobrodelnim namenom, v prvi vrsti Marijanišču, dalje za ljubljansko studentovsko kuhinjo 3000 gold., ljubljanskim cerkvam po 500 gold., družbi sv. Cirila in Metoda 100 gold.